

Proč nevolit: analýza postojů

„To, co je společné největšímu počtu lidí, tomu se věnuje nejmenší starostlivost, neboť každý zanedbává starostlivost, kterou si myslí, že by ji měli vykonávat jiní.“ (Aristotelés ze Stageiry, 335 př. n. l.)

Soudruh pan prezident vyzval národ, aby šel volit. Bude to k ničemu, protože v každých volbách zhruba třetina lidí nevolí, ať je politici pokaždé vyzývají sebedůrazněji. Podívejme se, proč tomu tak je. Zatím jsem takový přehled nikde neviděl, tak se pokusím tuto infomezeru zaplnit.

1. Člověk nepolitický.

O politiku se nezajímá, jako by neexistovala. Volební propagandu stran vnímá jako reklamu, která ho nezajímá. Žije si ve svém světě práce-rodina-zábava a s ním si vystačí. Alespoň je o tom přesvědčen.

Ve starém Řecku se lidé, kteří ignorovali veřejné dění a nevolili, nazývali "idiotes". Český etymologický slovník (J. Rejzek) uvádí u hesla „idiot“: Z lat. idiota, idiotes 'nevědomec, laik' z ř. idiotes 'soukromá osoba, laik, nevědomec' od idios 'zvláštní, osobní'.

Perikles ale řekl, že když se nestaráme o politiku, neznamena to, že se politika nestará o nás (slyšel jsem i vulgární verzi). Důsledky politiky totiž můžeme vidět v naší peněžence, v omezeních a příkazech (např. nechat se očkovat či mobilizovat) a dalších zcela konkrétních vlivech na náš život, ať se nám to líbí, nebo ne. Když platíme daně, musíme mít možnost ovlivňovat jejich vynakládání. Peníze jsou totiž v politice až na prvním místě.

1b. "Stejně si tam udělají, co chtějí".

Názor těch, kteří jsou politikou zklamáni. Nedá se s ním moc polemizovat, protože je založen na zkušenostech s oposmlouvami, kompromisními povolebními koalicemi, vyšachováním vítěze voleb koalicí poražených či dokonce opakovanými a rušenými volbami, které dopadly "nesprávně" (naposled v Rumunsku, kde vyvrátili rčení, že "kdyby mohly volby něco změnit, dávno by je zrušili"). Mnohé také znechutí a odradí předvolební kampaně, což je pochopitelné. Čeho je moc, toho je příliš.

2. "Není, koho volit."

Velmi častý názor, který vychází z toho, že žádná strana nemůže plně korelovat s názory všech voličů. Částečně by pomohlo, kdyby strany neexistovaly a kandidovaly by jednotlivé osobnosti, pokud možno odborníci. Ale kdo nechce volit, stejně by mohl tvrdit výše řečené.

2b. "Nikdo není morálně kvalifikovaný."

Podmnožina téhož, často přítomná mezi lidmi duchovního zaměření. Podle nich volit nemorální osoby znamená mít podíl na jejich neblahých činnostech. To je pravda. Alternativou je kandidovat sám, nebo být připraven stoicky snášet situaci po volbách, kdy se tyto nekvalifikované osoby k moci stejně dostaly.

2c. "Odpor k systému."

Snaha distancovat se od zkaženého světa jako celku. V praxi dle pana Perikla nepomůže. Možná někde v jeskyni daleko od civilizace, ale i to je bez záruky, protože válka může zasáhnout i odlehlá místa.

Sem patří také námitka "nevěřím, že to nezmanipulují." Prý Stalinovo rčení o nadřazenosti těch, kdo počítají hlasy nad těmi, kdo volí, je dostatečně známé. Symbolem této manipulace, jak vyplývá z mnoha svědectví, jsou americké volební stroje. Proto se pan Trump vyjádřil, že s nimi skoncuje a hlasy se budou počítat ručně.

Sčítací software je proprietární a nikdo kromě jeho tvůrců do něho nevidí. Také může nastat "výpadek serveru", po němž se jistá strana/y dostane nad klauzuli 5%.

3. "Nemám čas či možnost."

Mnozí tvrdí, že jsou tak zaneprázdněni, že jim to časově nevychází. Není to jen výmluva kryjící nezáměr či lenost? V mnoha zemích mají jen jeden volební den. Velké množství lidí také žije mimo trvalé bydliště a nemají čas na vyřizování voličského průkazu. Zde by pomohlo voličské průkazy zrušit a umožnit každému volit v nejbližší volební místnosti. Případné podvody s vícenásobným volením by měl sčítací software snadno odhalit a všechny takové hlasy zrušit.

Volby v zahraničí byly údajně usnadněny možností volit korespondenčně, ale ambasády na ni prý nebyly dostatečně připraveny. Problémy této volby jsou známy - hlavně zachování tajnosti definované Ústavou. Ve skutečnosti se ukázalo, že zájem o tuto možnost je značně menší než vládní koalice "chytající se stébka" očekávala.

Co elektronické volby? Námitky jsou stejné jako ty proti korespondenčním volbám. Dost lidí také v době voleb cestuje, bydlí daleko od volebních místností, nemůže chodit atd. Mobilní urna nemusí být vždy k dispozici.

Závěr

Pomohly by ke zvýšení účasti povinné volby praktikované v zemích jako Benelux, kde za neúčast hrozí pokuta? Nejsem si jist. Bylo by to jako přikázat, aby se všichni povinně zúčastnili nějakého závodu. Mnozí by jej stejně nedokončili. Je to zcela umělé a násilné. Češi 2c. by na to určitě reagovali i humorem a do obálek by vhazovali všechno možné a nemožné na protest proti vynucené volbě.

Kdo nevolí, se logicky zbavuje morálního práva kritizovat stav po volbách. Nechal za sebe dobrovolně rozhodnout jiné. Naopak vyšší počet voličů snižuje sílu hlasu "těch druhých". Některé země mají také možnost "prázdného" hlasu ("volím, ale nemám koho").

A nakonec kacířská myšlenka, návrat ke starořeckému systému, již naznačený v bodě 2.

Vlastně ne tak docela, protože tam se volilo losem ze všech právoplatných občanů. Dnes je však k řízení státu potřeba odbornost. Přímo volení nestranní odborníci, navíc vyměnitelní referendy, by mohli ukázat, že politické strany zájmy země spíše sabotují a upřednostňují vlastní prospěch. Političtí kapři si ovšem rybník plný prebend nevypustí.